

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

MOTIV FRÅN TORSBY. — FOTO. J. SVENSON, FILIPSTAD.

19:DE ÅRG.

DEN 1 SEPTEMBER 1918

N:o 48

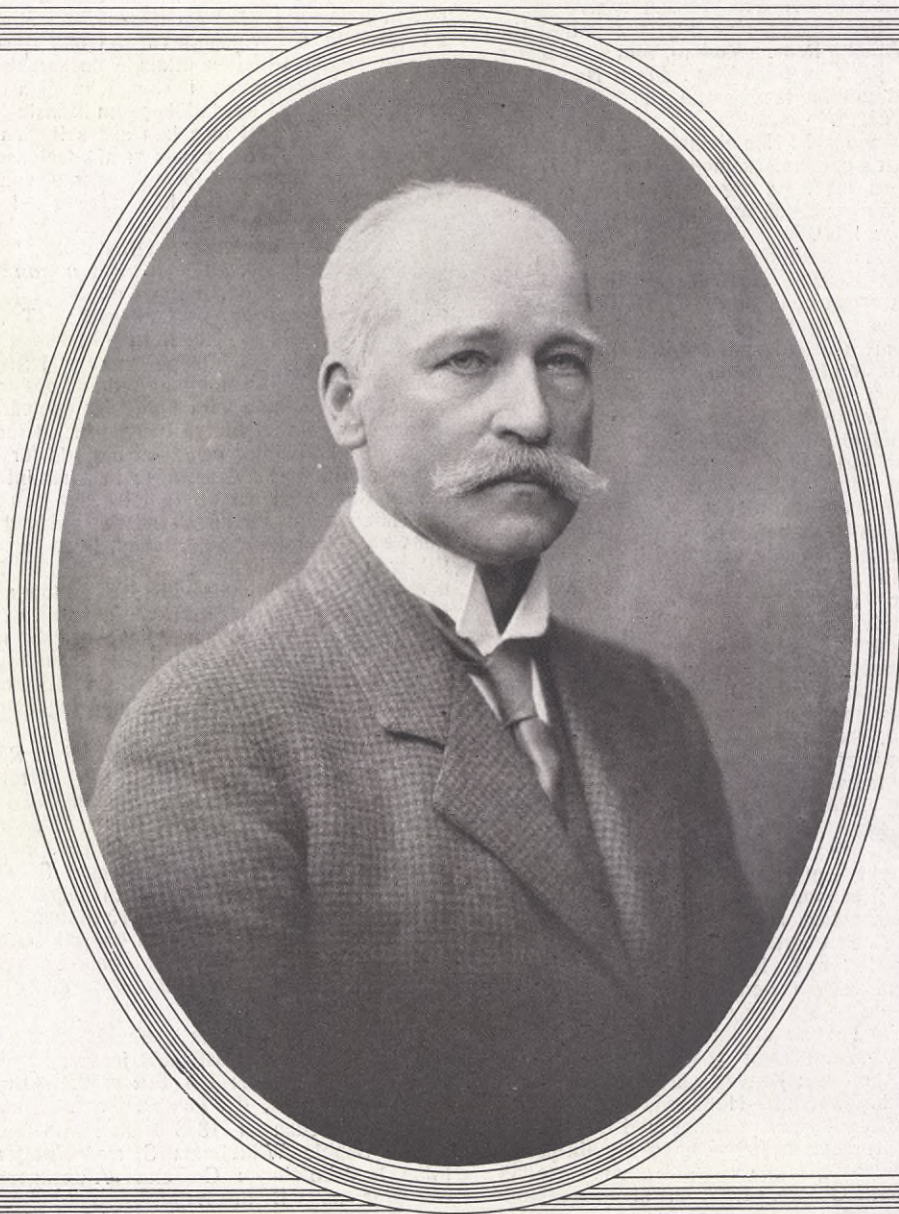

Foto. Florman, Stockholm

Klische: Hengt Silfverparra.

Nauploos

Statens landbruksingenjör i Kronobergs län, godsägaren Adolf Roos, hvilken den 22 juli fyllde sextio år, har den 1 augusti lämnat den sin befattning till saknad för de många, som i honom under nära tre årtionden lärt värdera en synnerligen duglig och tillmötesgående handhafvare af det viktiga ämbete, som varit honom anförtrodt.

Carl Johan Adolf Roos är född i Upsala den 22 juli 1858 samt som till generalpostdirektören Adolf Wilhelm Roos och hans maka Sophie Maria Nordenfalk. Fädernesläkten är väl att skilja från adliga ätten Roos af Hjelmsäter. Den samma härstammar från Finland, där den till skillnad från andra släkter med detta namn blifvit kallad Österbottenssläkten, och tros hafva inflyttat dit från Sverige i början af 1700-talet. I medlet af nämnda århundrande bodde i hvarje fall i Jakobstad två bröder Roos, af hvilka den ene blef morfar till skalden Franzéns maka och morfarsfar till Carl Otto och Georg Nordensvans moder och den andre farfarsfar till det svenska postväsendets fader, hvilket hedersnamn icke utan skäl blifvit tilllagdt Adolf Wilhelm Roos. Modern, som ännu lefver, är dotter till justitiestatsministern Johan Nordenfalk och syster till framlidne landshöfdingen öfver Hallands län af samma namn.

Efter att ha genomgått Nya elementarskolan i Stockholm och aflagt mogenhetsexamen därstädes 1877, bestöt Adolf Roos att ägna sig åt landbruk och blef elev vid Ultuna landbruksinstitut, hvarifrån han utexaminerades år 1880.

Efter några års praktik på olika platser blef Roos år 1887 statens landbruksingenjör på Gottland, där inom parentes sagdt hans broder Gustaf Roc's tjugo-fem år senare vardt landshöfding. Här bl. a. planlade han den sedermera utförda torrläggningen af Martebo myr, det största företaget af detta slag, näst Hjälmare-sänkningen, som kommit till stånd i vårt land. Redan år 1890 öfverflyttades han emellertid i samma egenskap till Växiö, dit han senare allt framgent haft sin verksamhet förlagd. Den raska utveckling både i extensivt och intensivt hånseende, som jordbruket i Kronobergs län under de följande tjugoåtta åren genomgått, har naturligtvis berott på många samverkande omständigheter af olika slag, framför allt af ekonomisk art och beroende på både jordbruksteknikens framsteg och den ökade förmågan att tillgodogöra sig den hos jordbrukets utfövere. Men äfven landbruksingenjörens insatser därvid hafva varit betydelsefulla. Vid den af hans insatser kunna kanske i någon mån mätas däraf, att medan intill 1891 endast i re län på tillhoppa 27,000 kr. tagits ur statens år 1883 upprättade odlingslånefond, har beloppet af lån och statsanslag numera vuxit till ej mindre än öfver 1 mill. kr.

Adolf Roos betydelse för det småländska jordbrukets utveckling inskränker sig emellertid icke till hvad han i sin egenskap af landbruksingenjör verkat. Utom åt sin tjänst har han nämligen med hängivet, aldrig sviktande intresse ägnat ett outtröttligt arbete åt de senaste tjugo årens järnvägsfrågor inom länet, hvilkas lyckliga lösning städe i honom kunnat påräkna en både sakkunnig och inflytelserik förespråkare och en sällsynt drivande kraft. Redan år 1893 blef han verkställande direktör i den då beslutade Växjö—Klafrestroms järnväg och har sedermera tagit initiativet till utbyggnad af bandelarne Klafrestrom—Åsheda och Åsheda—Virserum samt är fortfarande verkställande direktör för dessa järnvägar äfvensom för under byggnad varande Virserum—Hultsfreds järnväg, hvarigenom Smålands småslåpiga banor med 3 fots spårvidd komma att sammanknytas med det likspåriga nät, som sträcker sig från Hultsfred öfver Västervik och Norsholm till Örebro. Roos är äfven initiativ-

tagare till Östra Väreuds samt Ingelstad—Elmeboda järnväg, af hvilka den första är under utförande under honom som verkställande direktör.

Lifligt intresserad äfven för andra allmänna angelägenheter har Roos i många år varit ledamot af Växiö stadsfullmäktige och af landstinget år 1910 invalts i Första kammaren representera Kronobergs län. Af Första kammaren, till hvars högergrupp han anslutit sig, har han insatts i bankoutskottet, sedan han först anlåtits för tillfälliga och särskilda utskott samt suppleantskap i lagutskottet. Både genom motioner och debattinlägg har han lyckats vinna kammarens öra, hvarvid hans praktiska blick och kommunala erfarenhet väl kommit honom till godo. Särskildt i frågor, som rör kommunikationsväsendet och jordbruket, har han kunnat uppträda med den pondus omfattande sakkunskap icke undgår att förläna.

Vid genombläddrandet af riksdagstrycket är det kanske en sak, som man särskildt fäster sig vid: hans interpellation vid 1912 års riksdag, om åtgärder vore att förvänta till vinnande af det utaf riksdagen vid tvenne skilda tillfällen uttalade önskemålet, att den inhemska brännorvnen i största möjliga omfattning måtte komma till användning som bränsle vid statens järnvägar. "Då det icke kan anses ligga utom möjlighetens gräns, att landets samfärdselväsen och industrier vid inträffande förvecklingar af ena eller andra slaget kunna blifva hänvisade att i väsentligt större omfattning än hvad nu är förhållandet använda sig af inhemskt bränsle", yttrade han, "så bör för-tänksamheten bjuda, att man tager någon hänsyn till en sådan eventualitet, hvilken för öfrigt just i dessa dagar icke tycks ligga så aflägsen". Tyvärr visste väl inte ens Roos själf huru rätt han den gången hade. I hvarje fall blef på grund af järnvägsstyrel-sens motstånd ingenting åtgjort. Roos frågade: "I hvilket läge komma våra industrier och vårt samfärdselväsende, om vi blefve hänvisade till inom landet disponibla kraftkällor och intet åtgjorts för deras tillgodogörande?" På den frågan fick han intet svar då, men verkligheten har gifvit det sedan i en form, som icke lämnar rum för någon ovisshet. Hvad mera var: Roos hade i praktiken ådagalagt, hvad torfvnen dugde till som järnvägsbränsle. Allt sedan år 1904 hade nämligen torf förbrukats vid de af honom administ-re-rade järnvägarne och det kvantum torf, som årligen inköpts för detta ändamål, hade uppgått till mellan 15 och 17 proc. af allt det bränsle, som användts vid dessa järnvägar. Roos hade hört till dem, hvilka lefvat, som de lärde, hvilket man ingalunda kunnat säga om alla torfentusiaster.

Det faller nästan af sig själf, att åt Roos gifvits säte i Svenska mosskulturföreningens styrelse.

I öfrigt må här af andra enskilda och offentliga förtroendeuppdrag, som lagts i hans lika omsorgsfulla som flitiga händer, nämnas, att han är ledamot af centralstyrelsen för Bankaktiebolaget Södra Sverige, i styrelsen för Växiö ränte- och kapitalförsäkrings-anstalten och i styrelsen för Kronobergs läns spar-bank äfvensom vidare att han har säte i direktionen för Växiö hospital och är ordförande i styrelsen för föreningen för utbildbara sinnesslöa och dess anstalt Vilhelminahemmet.

Sedan år 1903 är Roos ägare af den för sin natur-skönhet och sitt framstående jordbruk kända gamla herregården Djursnäs om 8½ mntl. i Ösmo socken af Stockholms län, där han numera bosatt sig.

Roos är sedan år 1888 i äktenskap förenad med Bertha Sophie Wilhelmina Sjöcrona, dotter af fram-lidne landshöfdingen Cornelius Alexander Sjöcrona och hans maka Bertha Elliot.

Fredagen den 16 augusti ingick det oväntade och smärtsamma budskapet, att docenten vid Upsala universitet, d:r Gunnar Rexius kallats hädan i en ålder af endast trettio två år. Öfveransträngning vid speciminering till de båda nyligen tillsatta lärostolarna i statskunskap i Lund och Göteborg, vid hvilkas tillsättning han hade att täfla med afsevärdt äldre medsökande i besittning af omfångsrikare litterär produktion, hade brutit hans kraft och han fick aldrig mottaga det professorsämbete vid Åbo nyinrättade svenska universitet, hvartill han i våras mottagit kallelse.

Gunnar Rexius var född i Göteborg den 27 februari 1886 samt son till domprosten Josef Natanael Rexius därstädes och hans maka, född Heuman. Efter mogenhets-examen 1903 inskrefs han som student vid hemstadens högskola, där han aflade filosofie kandidat-examen 1907, hvarefter han öfverflyttade till universitetet i Upsala. Under sina seminariestudier här för prof. S. J. Boëthius fängslades han tidigt af de politiska ideernas historia, för utforskande af hvilken han af naturen var begåfvad med särskilda anlag och åt hvilken han ägnade sig i större utsträckning än åt någon annan del af sin vetenskap. På detta område föll också hans första publikationer: *Om den historiska skolan* år 1910 och *Stahls lära om den konstitutionella staten* följande år. Med den sistnämnda förvärfvade han sig den akademiska graden efter att år 1910 ha aflagt filosofie licentiat-examen och förordnades samtidigt till docent i statskunskap.

Endast fyra år senare följde den utan tvifvel mest betydande frukten af Rexius' forskning: det stort planerade arbetet om *det svenska tvåkammerssystemets utveckling*. I detsamma gaf han jämte representationsreformens historia under dess mest betydelsefulla skede en skildring af svenskt politiskt tankeliv under denna tid, som icke endast för utredandet af den fråga han närmast sysselsatte sig med var banbrytande. Särskildt uppseende väckte hans påvisande af, att det var den amerikanska, icke den engelskt-kontinentala tvåkammerssystemtypen som varit ögonsiktet för Louis De Geer vid uppbyggandet af 1865 års representationsreform.

Äfven i hans arbeten med utländska ämnen: *Presidentmaktens reform i Amerika* (1916) och *Studier i Frankrikes författningsproblem* (1917) är det företrädesvis idébrytningarna i det politiska lifvet och statslifvet, som stå i förgrunden. Båda vittna om hans ovanligt omfattande beläsenhet och skärpa i uppfattningen. Maktstriden och de mot hvarandra sig brytande uppfattningarna om det konstitutionella makt-läget äro de problem, som behärska Rexius' sista arbete: *Studier om finansmakten under Karl XIV Johan*, hvilket utkom sistlidet år.

Foto. Bourn, Gbg.

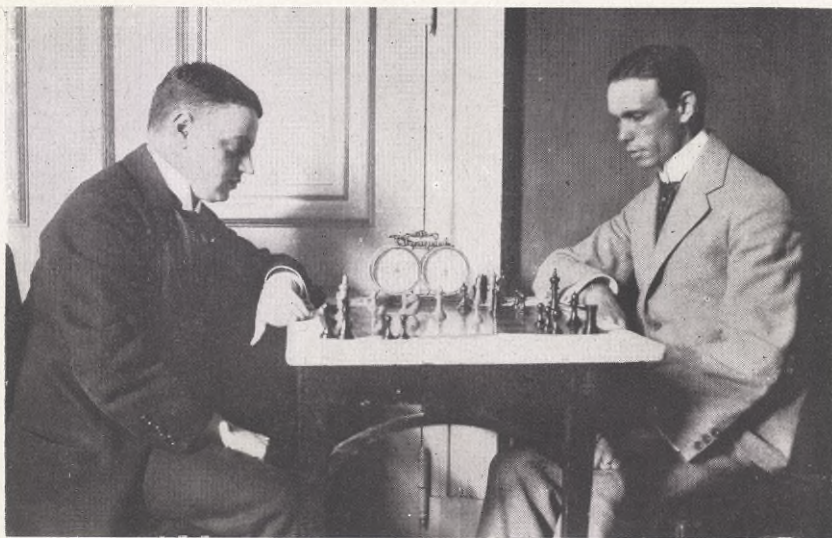
F. 1886. † den 16 augusti.

Från de politiska dagsstriderna höll sig Rexius mera fjärran. Han gjorde ingen hemlighet af, att han var en strängt konservativ man, och han lät äfven se ett och annat inlägg från sin hand i den politiska konservativa tidskriftsprässen. Men i det stora hela synes denna art skriftställarskap hvarken ha legat för honom eller tilltalat honom. Härtill bidrog helt visst hans strängt objektiva sinne, hvilket å andra sidan gaf hans skriftställarskap ett alldeles särskildt värde. Under det att andra "statsvetenskapsmän" och historiker blott alltför lätt falla för frestelsen att lägga saktförhållandena till rätta för tillgodoseende af sina subjektiva partiöfvertygelser, skall man fåfängt söka efter något motsvarande i Rexius' skrifter. Sanningen, hela sanningen och intet annat än sanningen var ledstjärnan, som han orubbligt följde i all sin forskning. Genom sin omfattande, på betydelsefulla områden grundläggande produktion har han också beredt sig ett var-

aktigt och aktadt rum inom den svenska statsvetenskaps häfd.

Åren 1915—16 upprätthöll den hädangångne skytteanska professuren i Upsala under ledigheten efter prof. Boëthius' afskedstagande. Själff befann han sig som ofvan antydts bland de sökande till lärostolarna i statskunskap i Lund och Göteborg. Med sin man är väl berättigad säga lysande vetenskapliga start syntes han icke sakna utsikter att trots sin ungdom eröfra en af dessa och var ej håller aflägsen därifrån. Besvikelsen öfver att ha blifvit förbigången — och bland fackmännen torde icke många vilja jäfva, att han kunde ha skäl för den — bidrog otvifvelaktigt att förvärra den ohälsa han ådragit sig under ett sällsynt tråget och ihärdigt studielif. Till skada för den unga högskola på andra sidan Bottenhafvet, som kallat honom till lärare, blef det honom nu ej förunnadt att ägna sina krafter åt dess tjänst. Det har fogat sig så sällsamt, att härigenom ingen af de tre rikssvenskar, som ursprungligen ditkallats, kommer att beklåda lärostol därstädes, sedan den ende, som bestämt sig för att antaga erbjudandet, nu hindrats därifrån af döden.

Den hädangångne, som efterlämnar minnet af en blid, försynt, åt forskarens stilla gärning helt hän- gifven man, sörjes närmast af föräldrar och syskon, och i deras saknad deltagar en vänkrets, som med djupt vemod mottagit budskapet om, att en mänskligt att se, för tidig död grusat vackra framtidsförhoppningar. Om lif är bragd, som det med rätta sagts, har han lefvat länge trots sin tidiga bortgång. Ty en bragd kan man förvisso kalla den insats han hann med att göra i sin vetenskaps tjänst under sin korta, men rika forskarbana. Nu återstår för vännerna af hans personlighet och hans forskning endast att önska: *frid öfver hans minne!*

HERRAR K. BERNDTSON, GÖTEBORG (t. v.) OCH G NYHOLM, STOCKHOLM, förste och andre pristagare i schackkongressens mästarturnering.

Det Svenska schackförbundets andra kongress och spelturnering ägde rum i Göteborg den 11—18 augusti.

Kongressen, som hade samlat ett stort antal intresserade schackvänner från alla landsändar, ägde rum söndagen den 11, och förhandlingarna leddes af förbundets ordförande, grosshandlanden Ludvig Collijn från Stockholm.

Vid kongressen antogs fullständiga bestämmelser för förbundets spelturneringar och matcher m. m. samt valdes styrelse för kommande arbetsår. Den förutvarande styrelsen, hrr Ludvig Collijn, Stockholm, ordförande, Martiu Anderson, Göteborg, v. ordför., O. v. Löwenborg, sekreterare, F. Englund, kassaförvaltare, samt utan funktion O. A. Anderson i Lund och P. Wahlmark i Upsala återvaldes, med undantag af O.

En intressant skylt af ej ringa kulturhistoriskt värde har framgräpts ur glömskan och innehafves för närvarande af en privatperson i Ämål.

Å skyltens ännu väl bevarade målning läses

*ÖDMANS
CONFECT
FÖRSÄLJNING.*

och har densamma efter hvad man med all säkerhet lyckats utrona en gång tillhört lektor N. P. Ödmans mor, fru Jenny Ödman, född Wigelius.

Dennas anspråkslösa lilla butik, som i skildringar från denna tid stundom nämnes, var inrymd i det ännu i Ämål delvis kvarstående Ödmanska huset, beläget vid järnvägsbron snedtemot

HERR C. BLECKBERG (t. v.) OCH FRÖKEN K. BESKOW, STOCKHOLM, förste och andre pristagare i schackkongressens andra klass, grupp 4. Fröken Beskow var täflingarnes enda kvinnliga deltagare.

ETT GAMMALT KULTURMINNE I ÄMÅL. Skylten till Ödmanska sockerbageriet, hvilket på sin tid innehades af lektor N. P. Ödmans, vår utomordentligt populäre Pelle Ödmans moder, och som sålunda tillhör hans barndomstid.

v. Löwenborg, som undanbedt sig återval. I dennes ställe valdes löjtnant Erik Olsson, Stockholm.

Till hedersledamot utsågs med acklamation den bekante schackveteranen och problemmästaren Alf. Arnell i Göteborg.

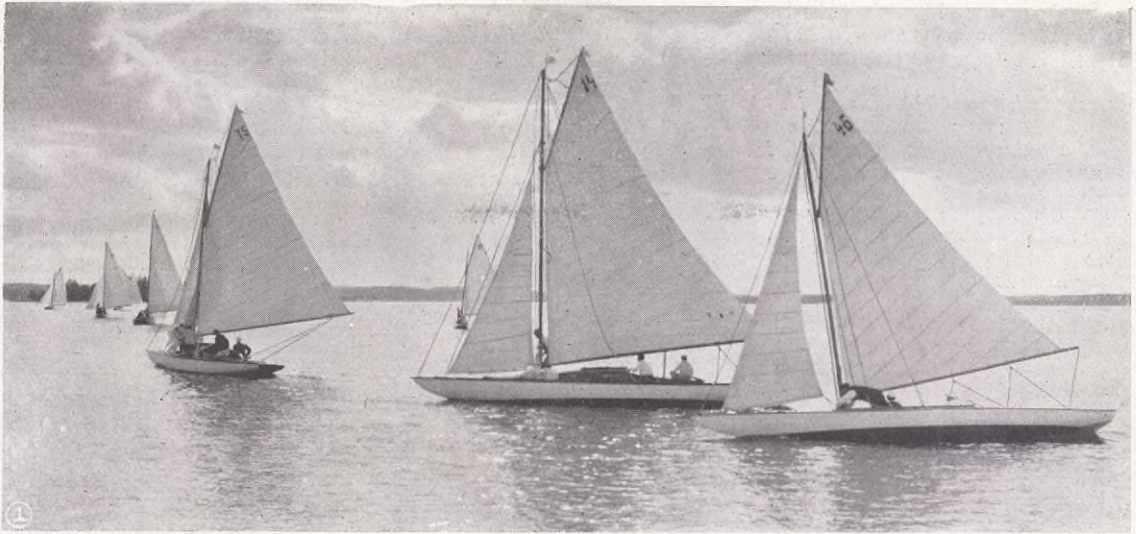
Enligt beslut kommer nästa års kongress att äga rum i Malmö. Vid mötets slut meddelade ordföranden att han, som vid förbundets stiftande förra året till detsamma donerade 15,000 kr., nu ökade fonden med ytterligare 10,000 kronor, och blef med anledning däraf hjärtligt hyllad.

Af förbundets årsbok framgår att till detsamma redan äro anslutna fem lokala schackförbund, nämligen Stockholms, Göteborgs, Skånes, Mälardalens och Östergötlands jämte det i dessa dagar nybildade Smålands schackförbund samt en stor enskilda föreningar. Sammanlagt omfattar förbundet f. n. ett åttiootal föreningar med inemot 3,000 medlemmar.

Forts. å sid 758.

Samskolansgymnastiklokal. Skylten påträffades år 1850 i ett uthus till Ödmanska gården, där densamma af en numera framliden glasmästare användts såsom kittburk. Egendomligt nog har skylten båda gångerna under de stora och för Ämål så ödeläggande eldsvådorna 1846 och 1901 undgått att bli lågornas rof.

Nu räddad undan glömskan af en för kulturhistoriska minnen intresserad person skall den i all sin anspråkslöshet utgöra ett stycke historia om en af vår litteraturs allra noblaste och älskvärdaste gestalter.

FRÅN DJURSHOLMS SEGELSÄLLSKAPETS KAPPSEGLING DEN 18 AUG.

1. Rundningen
2. Författarinnan Anna Lenah Elgström (fru Gustaf Collin) intresserad åskådare.
3. Den kände, skicklige rorsmannen herr John Carlsson med dotter, besättning å den förut finske 22 kv.-m. kryssaren "Colibri II", med sin nye rorsman och under svensk flagg alltfjämt oöfvervinnelig.
4. Operasångerskan fröken Karin Branzell på segeltur vid Västkusten

(Fotos 1-3 Norberg, Stilm.)
(Amatörfoto. E. Kristenson, Göteborg.)

Söndagen den 18 aug. hade Djursholms segelsällskap anordnat sin säsong-afslutnings-

täfling, som tillika var kappsegling om sällskapets vandringspris intill nästa år. Dagens mest spännande strid blef den mellan de båda 75-orna "Hilgun II" och "Ale", hvilka hela seglingen igenom kämpade så hårdt om ledareplatsen att något sådant förut näppeligen blifvit sedt under denna säsong. Den slutade med en knapp seger för förstnämnda båten, som passerade mållinjen knappast en sekund före "Ale".

Dagens vackraste start presterade 30-kv.-m:s klassen. Första båt var återigen den fenomenala "Colibri", som fick precis fjorton minuters försprång före sin närmaste medtäflare. I sin helhet en liflig och spännande dag var den en lyckad afslutning på sommaren för ostkustens yngsta men redan nära nog allra populäraste segelsällskap.

Söndagen den 18 augusti firades en arbetets hedersdag i Wreta klosters kyrka, i det att i samband med gudstjänsten då utdelades *Pro patriamedaljer* till ej mindre än 74 tjänstemän och arbetare vid *Svenska chokladfabriksaktiebolaget i Ljungsbro* för tjänsteår varierande mellan 38 och 15 år.

Den högtidliga medaljutdelningen förrättades af landshöfding Eric Trolle.

Södra Sveriges möbelhandlareförening var den 10 aug. samlad till konferens å Stadshotellet i Ronneby under ordförandeskap af hr J. Nilsson, Malmö. Vid mötet behandlades bl. a. frågan om att söka åvägbringa en möbelhandlarnas riksorganisation, en tanke som närmare kommer att behandlas vid en konferens i höst. Till ombud vid densamma utsågos hrr J. W. Petersson, Hörby, och A. Lindström, Malmö.

Foto. Rödning, Linköping.

GRUPP AF TJÄNSTEMÄN OCH ARBETARE VID SVENSKA CHOKLADFABRIKS-A.-B. I LJUNGSBRÖ TILLDELADE PRO PATRIA-MEDALJER. I medaljungen landshöfding E. Trolle och fabriksdisponenten O. G. Swensson.

Klubb: Kem. A.-B. Bengt Sjöberg, Sjöhm-Ogby

Forts. fr. sid. 756.

lemmar. Det är en vacker start, och ett talande bevis för det ädla spelets allt jämt växande utbredning till alla orter och samhällsklasser.

Den i sammanhang med kongressen anordnade spelturneringen tog sin början måndagen den 12 augusti. Den var uppdelad i en

mästareklass med 8 deltagare, en första klass med 16 deltagare i två grupper och en andra klass med fem grupper och tillsammans 37 deltagare, däribland en kvinnlig.

I mästare- och första klassen deltog vårt lands förnämsta spelare, och turneringen, som samlat intresserade åskådare i mängd, var spännande och intressant från början till slut.

Kongressen avslutades med en gemensam fäst i restaurant Valands fästväning söndagen den 18 dennes.

I detta nummers schackspalt lämnas en närmare redogörelse öfver själfva turneringen m. m.

M. A.

Efter fotograf SVERIGES MÖBELHANDLAREFÖRENINGARS ÅRSMÖTE I RONNEBY. För- eningens ordf. dir. J. Nilsson, Malmö (1) och sekr. herr J. W. Petersson, Hörby.

Text till bild å sid. 760.

De länge bebådade förhandlingarna mellan ombud från Sverige, Tyskland och Finland om *Ålandsbefästningarnas demole-ring*, togo onsdagen den 21 augusti sin början i Mariehamn med ett första gemensamt sammanträde. De följande dagarna ägnades åt besök vid befästningsanläggningarna. Föregående tisdag afgick från Stockholm torpedkryssaren "Psilander", medförande Sveriges delegerade vid förhandlingarna, landshöfding Eric B. Trolle, kanslirådet och afdelningschefen i utrikesdepartementet, kammarherre Carl Sandgren, överstelöjtnanten vid generalstaben Georg Sylvan, majoren vid kustartilleriet Axel Wibom och majoren vid fortifikationen Sven Erik Bjuggren. Som sekreterare medföljde dessutom kaptenen vid Göta lifgarde, Ivar Holmquist.

Af samma lägenhet begagnade sig också Finlands ombud, statsrådet Gripenberg och Tysklands, marinattachén i Stockholm, kommandör Reinhold von Fischer-Lössainen med adjutant. Förhandlingarna komma att sedermera öfverflyttas till Stockholm.

NDAST EN GÅNG?

— Ja, i kvällsupplagan.

Fröken vid luckan gjorde några anteckningar och räknade orden. Helfrid kunde icke låta bli att beundrande följa alla den unga damens rörelser. Så fin och värdad hon såg ut! Blusen enkel och af billigt material, men utan en fläck, välsittande och smakfullt prydd med en handbroderad krage. Det vackra, ljusa håret väl friseradt, hyn klar, om än en smula blek, och händerna omsorgsfullt manikurade. Och hvilket angenämt sätt, hvilken hållning, hvilket tänkande uttryck i de sympatiska, ehuru visst icke särdeles vackra eller ungdomliga dragen! Så stolt och själmedveten, så allvarligt lifskämpande hon såg ut, denna svenska flicka, som tillbragte sina bästa år på en tidningsexpedition, väl huvudsakligen sysselsatt med att ta emot annonser och växla pengar.

Ovillkorligen måste Helfrid i tankarna jämföra henne med de unga damer i liknande situation — vid bankkassor och biljettluckor, på post, telegraf och lifsmedelsbyråer — hon var van att dagligen se där ute i det stora, arbetande, blödande landet, Helfrids andra fädernesland. Under fredens lyckliga år, då allting var billigt och det fanns godt om män, som arbetade för sin familj, hade kvinnorna där ute gärna hållit sig borta från yrkesutövning. Numera, sedan ett flerårigt världskrig hunnit förändra nästan alla förhållanden bakom fronterna, såg man öfverallt kvinnliga tjänstgörande. Och de gjorde sin sak bra, det kunde ej nekas. Arbetsamma, duktiga och pliktrogna voro de, men angenäma att betrakta? — Nej! Helfrid ryste smått, när hon erinrade sig deras ovärdade ytre och ofina drag, deras smaklösa, sjaskiga grannlåt, vårdlösa kamning och tvivelaktigt rena händer...

— Var så god! Tre kronor och sjuttio öre. Fröken vid luckan gaf tillbaka på en tia. Helfrid tog emot chifferlappen och pengarna med den reflexionen, att till och med de voro trefliga att handskas med i detta förtjusande land. Åter kom en jämförelse i hennes tankar. Usch, de rysliga, smutsiga och sondertrasade sedlarne där ute, nödmynnten, som efterträdt fredsårens guld- och silfverpångar...

Ack ja, allting här hemma var annorlunda: gatorna, husen, människorna. Allting så fint och putsadt, så aristokratiskt lungt och behärskad. Här hade man ännu plats och tid att vara graciös i arbetet, att åtminstone en del af dagen dväljas på lifvets solsida. Redan på färjan hade det känts, som om man farit direkt in i sagans förlofvade land. Det låg verkligen förtrollning i luften här. Detta lyckliga land ägde ju en nations högsta goda — fred!...

Dörren slöt sig efter Helfrid. Hon befann sig åter på gatan, var snart uppe vid hörnet och började långsamt gå Klarabergsgatan framåt. En fri, lyckliggörande harmonisk stämning bemäktigade sig hela hennes varelse. Det kom rytm i hennes gång, glans i hennes ögon; hon kände sig plötsligt ung och glad, som om lifvet ännu vore ett oskrivet blad och framtiden full af gyllene möjligheter...

Ack, detta Stockholm, ungdomens och längtans stad! En befriande suck smög sig ur Helfrids bröst. Åh ja, nog skulle det väl vara härligt att få stanna här för alltid, att åldras och dö på den mark, som sett en födas och växa upp, att återförenas med den jord, där ens fäder hvilade...

I sanning, det var som ett under, att hon befann sig här, att de band, hvarmed det nya fäderneslandet fängslat henne, lösts så alldeles af sig själfva, att friheten kommit så fullständigt efter alla dessa år. Ingenting, alls ingenting hade hon själf gjort åt den saken.

Ja, hade hon ej tvärtom på allt sätt sträfvat efter att binda sig allt fastare vid det främmande landet? Först i sitt yrke och sedan som hustru och dotter. Icke en enda gång under dessa tjugo år hade hon besökt Sverige. Ej ett ögonblick hade hon önskat sig tillbaka till det nordiska hemlandet, aldrig ångrat sitt beslut att för alltid vända det ryggen eller känt sig tillbakastött af de främmande sederna. Hennes ungdom och medfödda anpassningsförmåga hade kommit henne till hjälp i alla de nya förhållandena. Det var ju också sant: några särskildt vägende personliga intressen hade hon ej lämnat bakom sig, hvarken nära anhöriga eller intima vänner, hvarken gods eller rykte, och någon synnerlig hjärtlighet hade landsmännen just aldrig visat henne. Ensam, fattig och oförstådd hade hon varit vid resan ut...

Där borta däremot hade, småningom all lifvets härlighet kommit henne till del. Först framgång, ryktbarhet och god förtjänst i arbetet, sedan också kärlekslycka, rikedom och hög samhällsställning. Under ett helt decennium hade hon lefvat i ett lyckligt äktenskap, omhuldad på alla sätt i ett förtjusande hem, omgifven af kärlek och vänskap. Tills kriget kom...

Kriget ja! Det hade ändrat alltsammans. Icke endast det dagliga lifvets förhållanden, utan Helfrids hela åskådningssätt. Hvarje ny förordning, hvarje uppoffring, som ålades den enskilde, hvarje svårighet, som mötte, ref ned en sten från den grund, hvarpå hon byggt sitt lif. Åh, dessa förfärliga år, då Martin varit skild från henne genom krigstjänsten, och känslan af ensamhet, nej af främlingsskap med ständigt växande kraft bemäktigade sig hennes själ! Under dessa präfningsår hade det nästan våldsamt blifvit klart för henne, att hon stod utanför den strid, som kämpades i världen, att hon ej hörde dit, där hon befann sig. Till den andra sidan hörde hon naturligtvis ej heller. Hon var... ja, hon var kort och godt neutral. Och det var plåga och kval att vara det i sitt hem där ute. Eller rättare, det gick ej att vara det...

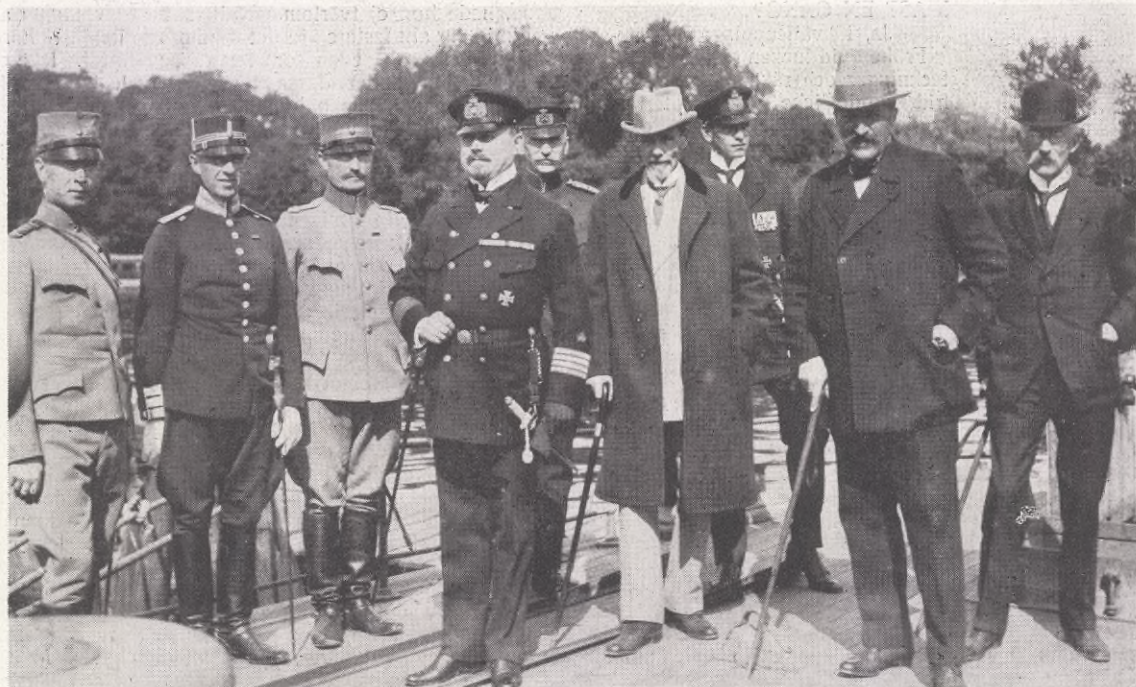
Så hade slutligen den dag kommit, då hela byggnaden störtade samman. För Helfrid hade det betydtt något helt annat än för tusen kvinnor i liknande belägenhet, när kriget gjorde henne till änka. Dagar af outhärligt lidande hade gått förbi, tills ändligen reaktionen kommit och hennes hjärta blef fritt... Fritt? Ja, var hon verkligen fri? Ekonomiskt och personligt naturligtvis, men hur var det med hennes innersta väsen! Hade hon icke de sista åren förtärt af längtan efter gamla fosterlandet? Jo, i så hög grad, att hon till och med lämnat den gamle, sjuklige svärfadern, som höll så innerligt af henne, åt tjänare och sköterska och rest hit för att stanna här en sommar, skötes ännu längre...

Helfrid gick nedåt Hamngatan. Nej, hon ångrade sig icke. Så lugn och lycklig hade hon ej känt sig, sedan kriget bröt ut. Där låg Kungsträdgården belyst af julisolen, leende i sin högsommarprakt. Detta var i sanning ett jordiskt paradisk. Helfrid skulle velat högljudt jubla, på sitt lifliga sätt med skrott och prat meddela sin fröjd. Just här, just i dag i denna stämning kändes det särskildt tryckande att vara ensam. Hela tiden på hitresan och de få dagar hon redan tillbragt i Mälarstaden hade längtan efter sällskap ansatt henne. Nåja, kanske annonsen gjorde åsyftad verkan. Helfrid måste skratta, när hon tänkte på sitt slynaktiga företag att helt enkelt annonsera efter en ciceron för dessa veckor i Stockholm. Det var så lustigt att åtminstone i fantasien "skena öfver skaklarna", och hon skulle nog veta att hålla på det passandes gränser. Man finge ju se om det öfver hufvud taget komme några svar och hvilka...

*

Forts. å sid. 762.

DEN SVENSKA ÅLANDS-DELEGATIONEN.

Pressfoto.

DEN SVENSKA DELEGATIONEN TILL ÅLAND I OCH FÖR UNDERHANDLINGAR RÖRANDE DEMOLERING AF FÄSTNINGSVRKEN DÅRSTÅDES.

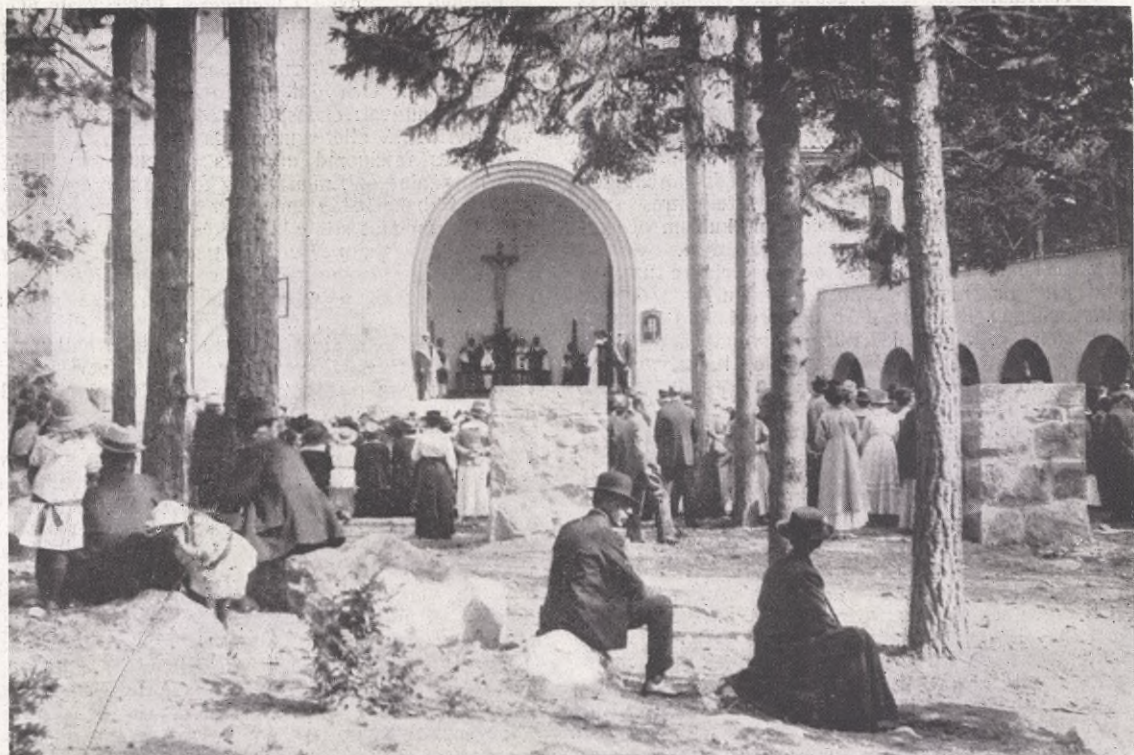
Med delegationen följde jämväl tyske marinattachén med adjutant samt finska sändebudet i Stockholm.

Fr. v.: Majoren vid Fortifik S. E. Bjuggren, kaptenen vid Göta Lifg. I. Holmqvist, öfverstelöjtnanten vid generalstaben J. G. Sylvan, tyske marinattachén i Stockholm, kommeudör von Fischer, majoren vid Kustart. A. G. Wibom, finska sändebudet i Stockholm statsrådet Gripenberg, kommandör von Fischers adjutant samt landshöfding E. B. Trolle och kanslirådet kammarherre C. J. Sandgren. — Text å sid. 758.

FRÅN DE SVENSKA KOLGRUFVORNA PÅ SPETSBERGEN Öfverst: A.-B. Spetsbergens svenska kolfält anlägger linbana från Sveagrufvorna till kajen vid Braganza. — Därunder: Utsigten af kajen vid Braganza där den svenska anläggningen är belägen. Flera laster kol äro redan afsända och resultatet lär i öfrigt vara lysande.

INVIGNINGEN AF SIGTUNA-STIFTELSEN.

Presfoto

INVIGNINGEN AF SIGTUNA-STIFTELSEN: Högtidligheten i Friluftskyrkan.
Nederst: PROCESSIONEN LÄMNAR KYRKAN: Närmast bakom de prestaverande synas ärkebiskop Söderblom och biskop Eklund.

Den högtidliga invigningen af Sigtunastiftelsens nyuppförda byggnads-komplex ägde rum söndagen d. 18 aug. och förrättades af ärkebiskop Nathan Söderblom, assisterad af biskop Eklund och ett stort antal framstående prästmän. Dagen inledes med af professor Billing förrättad högmässa i S:ta Maria-kyrkan, den enda af stadens fem kyrkor, som öfverlevat medeltidens svåra öden och uppnått vår egen tidsålder. — Efter predikans slut samlades de i kyrkan närvarande och tågade i procession mellan kyrkogårdens grafvar och genom stadens stilla gator till den nyuppförda byggnaden, i nvars friluftskyrka och omkringliggande arkader stora skaror redan väntade. Biskoparna och de assisterande prästmännen togo plats på trappan, som för upp till det nu
Forts. å sid. 766.

Forts. fr. sid. 759.

På Norrmalmstorg fängslades hennes uppmärksamhet af en egendomlig, skrikande röd skylt: "Konstutställning". Några djärfva linjer bildade en figur, nästan en fixeringsbild. En kvinnogestalt? En papegoja? En häst? Åha, nu såg hon. Det var en ryttare, som öfver sitt hufvud svängde en brinnande fackla, och bland eldslågorna lyste oraet "Sturm". Således en modern utställning. Både i Berlin och annorstädes hade Helfrid haft tillfälle att beskåda föreningen "Sturms" prestationer. Den nya konsten intresserade henne mycket, både expressionism, kubism och futurism. Hon löste en biljett och trädde in.

En sal med oljemålningar och två mindre rum, där akvareller och blyertsteckningar voro utlagda, det var alltsammans. Belysningen hade fördelaktigt dämpats, och några mjuka stolar midt på golvet manade de besökande att i lugn låta färger och linjer verka på sinnet, ge sig tid till en stunds tankearbete, kanske rent af en smula själfpröfning...

Många besökande tycktes ej hitta vägen hit. Det var kanske för tidigt på dagen. Ett sällskap glada ungdomar, troligen turister, stod i det ena rummet och uttryckte ganska oförbehållsamt sin fasa öfver denna "vansinniga" konstriktning, men aflägsnade sig kort efter Helfrids ankomst. Även ett par distinguerade medelålders damer och en med "artistiskt" själfsvåld klädd yngling voro snart nog färdiga med utställningen och försvunno genom utgångsdörren. Sedan blef det alldeles stilla.

Helfrid vandrade ensam omkring bland dessa underliga bilder. Först beskådade hon akvarellerna, sökte noga ut det lämpligaste afståndet och njöt af de i blått och brunrött hållna berglandskapen, af de med primitivaste medel framställda djuren bland djärfvt böjda furor. En god stund uppehöll hon sig sedan i rummet med teckningar. Där kunde det knappast bli tal om njutning. Man hade all möda att komma under fund med idén, ja, var i många fall glad, om man endast fann en konkret ledtråd in på det abstrakta området. En hel vägg upptogs af Gleichmann-teckningar, hvilka Helfrid sett förut. För ett par år sedan, när den unge Hamburgaren började bli berömd, hade en bekant i Helfrids egen salong för ett sällskap inbjudna föreisat en af hans portföljer med blyertsskisser. Hon hade då känt sig tillbakastött af dem, och ej heller nu kunde hon aflöcka sitt inre någon sympati för Gleichmanns konst. Visserligen väckte den starkt betonade rytmen i framställningen en musikalisk stämning... i den där snedvidna kafébilden fanns mycken rörelse, mycket lif... och kämpagestalten, som nedkastats på papperet med två eller tre djärfva streck, tycktes vara personifikationen af alla krigets fador... Men Helfrids känsliga skönhetssinne sårades af dessa bilders ohöjlda fulhet. Att de uppstått genom så enkla medel, som om ett barn ritat dem, att de tycktes häna alla tyngdagar och fordrade åskådarens hela föreställningskraft, innan de gäfvö ett enda alldagligt begrepp, det störde Helfrid alls icke. Endast fulheten kunde hon ej förlåta. Nej, hon vidblef äfven i dag sin redan deciderade mening om den moderna konsten: utan färger gaf den henne ingenting...

Med en liten suck vände hon sina steg mot stora salen och stod nästan genast framför Kokoschkas porträtt af Rudolf Blümner. Ja, detta var något helt annat! Hur lefvande trädde ej här den märkvärdige föreläsaren emot henne! Just så, som hon själf för endast ett par månader sedan sett och hört honom. Detta var expressionism i högsta mening: om man med "uttryck" menar det andligas klaraste formspråk, så hade konstnären här verkligen öfverträffat de flesta bland sina konstfränder. Här var icke endast ett moment af belysning och linjeverkan fasthållet, utan hela

människan återgifven i kraftigaste, intensivaste själsarbete. Pannan, ögonen, hakan, händerna — ja, framför allt just högra handens utspärrade fingrar —, till och med kravatten och rockens veck, det talade ju alltsammans! Och det hela hvilade i viss mån på klassisk grundval: endast det traditionellas linjeprincip var förvriden... eller annorlunda lagd...

Alldeles fascinerad af detta porträtt, som Helfrid ofta hört talas om, men aldrig förr sett, drog hon sig hastigt tillbaka inåt rummet för att få bättre perspektiv. Oförmodadt stötte hon därvid ihop med en herre, som en liten stund förut helt tyst kommit in i salen och ett par minuter stått bakom henne, liksom hon själf försänt i betraktande af Kokoschkas mästerverk.

— Om förlåtelse! Han lyfte artigt på hatten och lät sin blick diskret intresserad glida öfver Helfrids eleganta apparition. Med var säkerhet uppfångade han på ett ögonblick den smärta gestalten, det rika, mörblonda håret och de vackra, lifsprudlande ögonen. Hon å sin sida betraktade litet förvånad den vackre, ståtliga svensken, men fann sig nästan omedelbart och smålog flyktigt:

— Det är nog i stället jag, som måste be om ursäkt.

— Åh, jag ber!

— Jo, verkligen. Jag trodde mig vara ensam och upptogs så fullständigt af bilden. Icke en aning hade jag om er närvaro.

En sekund såg han skarpt på henne. Detta ogerade, älskvärda sätt öfverraskade honom. Hvem kunde hon vara? Stockholmskorna brukade icke vara så tillmötesgående mot en obekant. Å andra sidan fanns intet spår af landsort eller småstad hos henne, och en fin dam var hon säkert, taxerade han. Både dräkt, hatt och chaussure hade sett dagens ljus i förstklassiga affärer. Han hade blick för sådant. Näja, hvem hon än var, chic och förtjusande var hon. Det vore dumt att icke ta vara på tillfället. Han svarade också genast i ledig konversationston:

— Jag kan ej förtänka er det. En samling som denna kan väl fångla ens intresse. När ni sett er mått på Blümnerporträttet, måste ni vända ögonen åt höger och betrakta Kandinskys underbara målning. Där ser ni den expressionistiska riktningen som hemma hos sig! Uteslutande drömbilder, själ utan kroppsligt omhölje. En vision vill ge sig till känna med ytterlig förenkling, fullkomligt koncist... Teckning utan förklaring, färg utan karaktär, ledmotivet endast i rytmen, utan attribut...

Helfrid såg ej på den talande, men lyssnade med stort nöje. Så mjuk och fulltonig hans stämma var. Och så noga han tänkt sig in sitt ämne.

Egentligen förvånade det henne icke alls, att en främling underhöll sig så lifligt med henne. Det passade till situationen, till de moderna konstverken, till hennes egen inre stämning. Hennes blickar absorberades af de egendomliga målningarna, och det förekom henne, som om hennes egen själ talade, när rösten bredvid återtog:

— Se er omkring! Där är en Marc Chagall, där en Severini! Där ses flera målningar af Paul Klee, och här finnas ett par silfverskimrande konstverk af Léger.

En liten nick uppmuntrade honom att fortsätta.

— Trots alla olikheter — de äro stundom oerhörda — ser man genast att samma smakriktning behärskar dessa konstprodukter. Hvarje upplevelse når sin spets i något andligt; hvarje händelse blir på sätt och vis typisk. Då nödvändigheten att yttra sig sammanfattande med makt framträd i många hjärnor, har en viss stil uppstått. Den har blifvit allmänt sammanbindande och underlättar yttringen af det personligaste.

Men denna stil är på intet vis framkallad af fatalistiskt tvång, utan af fullt frihetsmedvetande, af konstnärlig själikänsla. Tingen, som skapas, äro begåfvade med ett eget jag, naturligtvis icke perspektivistiskt synligt från vår ståndpunkt, utan liksom kristalliseradt ur sitt eget inre. Världens medelpunkt finnes i hvarje "jag", till och med i hvarje verk. När vi skapa, ge vi föremålet en andlig tyngdpunkt, hvilken äfven måste vara medelpunkten för dess ändamålsenlighet. På så sätt får det en inre kärna, från hvilken sedan vår egen kraft strömmar ut. Vi förvånas öfver att ha kunnat sammanfatta den så...

Nu vände sig Helfrid om och såg den talande in i ögonen.

— Ja, ni har rätt. Ni har förstått innebörden af den nya konsten. Ni är väl själf konstnär? Eller filosof? Hon måste fråga, ty onekligen låg det en motsägelse mellan dessa djupa tankar, detta sätt att uttrycka sig och hans klanderfria världsmannayttre. Han smålog road.

— Nej, hvarken det ena eller det andra. Men jag har rest mycket och sett bra nog mycket också... Vål också tänkt öfver en del...

Helfrid gick bort till en fåtölj och slog sig ned. Den främmande herrn tog plats bredvid henne. De afbröto icke sitt samtal.

— Expressionismen är ännu knappast mera än en åtbörd, sade nu Helfrid. Den representerar allttjämt snart sagt urmänniskans tillstånd. Se icke många af dessa bilder ut, som om vildar målat dem? Och likväl är denna konst det naturliga utslaget af vår civilisation, vår öfverkultur, hvilken uppslukar vår själ, vårt eget jag, vår personlighet...

Den andres blickar lämnade ej hennes läppar.

— Ja, så är det! Just det gäller hela saken: människan vill återvinna sin frihet, vill återfinna sig själf! utropade han. Vår tid har gjort ett instrument af oss, vi äro intet annat än verktyg för vår eget verk. Människan har intet jag mera, sedan hon uteslutande fått till uppgift att tjäna samhällsmaskineriet. Hon har ingen själ, ty den har mekanismens tidehvarf fråntagit henne, och nu vill hon ha den tillbaka. Det är detta kampen gäller: själens kamp mot maskinen. Vi lefva ju ej mera, vi lefvas. Vi ha ingen frihet mera, vi få ej afgöra hvad vi äro eller vilja bli. Vi äro ej mera till som människor... Och i denna förfärliga tid upphäfver äfven konsten ett nödscri, ett rop om hjälp, en bön om ande... det är expressionism.

— Jag tror det är Schiller, som sagt: kan väl människan vara bestämd att för något ändamål försumma sitt eget jag, inföll Helfrid. Och den frågan tränger sig på oss alla i dessa tider, icke sant?... Men jag glömmes. Hur i all världen kan ni ha sådana tankar? Här i detta sköna Sverige, midt i fredens lycka?... Jag är ej litet förvånad. Hvem är ni egentligen?

Åter smålog hon mot främlingen. Han böjde sig fram i stolen.

— Tillåt mig!... Mitt namn är Aspman, ingenjör. Jag är flygare... Var också en tid med i hettan där ute...

— Där ute? Vid fronten?

— Ja. Men det var redan för ett par år sedan. Nu är jag vid en aviatisk fabrik i landsorten och endast på några dagar uppe här i affärer... Och ni? Föråt, att jag är nyfiken.

Helfrid sade sitt namn och angaf ett par yttre omständigheter. Samtalet fortsattes lika lifligt ännu en stund, mest om konst. Det hade kommit flera besökande. Ingenjör Aspman såg ett par gånger på sitt ur. Det var tydligen ej lätt för honom att slita sig lös. Slutligen steg han upp. Ett sammanträde kallade. Han måste gå.

Äfven Helfrid reste sig och gick mot utgången. Hennes glada prat förstummades. Om ett par minuter skulle hon ju åter vara ensam...

När de tillsammans kommit ut på torget, frågade Aspman om Helfrid var ledig på aftonen och möjligen hade lust att äta middag tillsammans med honom. Han kunde lätt nog komma ifrån sina bekanta och skulle bli mycket glad... Hon finge ej ta illa upp. Det hade varit en så ovanligt treflig stund...

Helfrid öfverlade några sekunder. Så lyfte hon upp hufvudet och såg på sin följeslagare med en djup, varm blick:

— Korrekt är det förstås inte... Men vi ha ju nyss kommit öfverens om att det traditionella måste öfvervinnas, om än medlen stundom se vågade ut... Enligt min åsikt bor faran städse uteslutande inom oss själfva... Kulturen, de antagna sederna ha slagit oss i bojar. Den, som har kraft och mod, gör uppror, slår ned murarna, bryter sig ut ur fångelset... Jag kommer!

Ètt segersvisst leende gick öfver Aspmans drag, när han utropade:

— Det kan man kalla lefnadskonstens expressionism! Mötesplats och tid aftalades. Man skildes åt med ett handslag.

*

När klockan slog sex, kom Helfrid i en bil öfver Norrbro. Hennes hjärta slog högt af glad förväntan. Var icke detta sagans land? Hände här icke tecken och under?

Så lätt och frisk luften var, så förtrollande strömmen glittrade i solskenet! Så själfmedveten staden utbredde sig i tjugusende skönhet! Och samma stolta säkerhet tycktes besjåla de storväxta, vackra människorna på gatan. Helt visst fanns här ännu själfständig kraft och måimedveten individualitet; här var säkerligen rätta marken för personlig utveckling. Där ute, där Helfrid ännu hade sitt hem, skulle knappast något sådant som förmiddagens sammanträffande ha varit möjligt. Där var allt stämplat af arbetstyngd och plikt, och ofin erotik skulle genast ha uppslukat hvarje upplevelse utanför det vanliga.

Åh, hvad hon glädde sig åt aftonen med Aspman! Han tänkte ju lika fördomsfritt, lika individualistiskt som hon själf. Hvar och en skriver ju sina egna lagar... Och om något brott mot konventionen kunde här icke bli tal. Hon ägde ingen bekant i staden, och han var helt visst en gentleman. Endast som två människor skulle de sitta tillsammans dessa timmar, skulle utbyta tankar i allvarliga ämnen och häfda sin personlighets rätt. Hon kom att tänka på deras sista repliker. Ja, en riktigt expressionistisk samvaro skulle det bli... fri och djärf till formen... fördjudad och förändligad inåt...

Nu höll bilen framför Operakällaren. Helfrid steg ur och betalade. När hon vände sig om, kom Aspman emot henne. Så bra han såg ut i sällskaps-toalet. Så kamratligt hjärtligt han gaf henne handen och tog ifrån henne den lätta silkeskoftan. Hon läste beundran i hans blick och glädde sig ett flyktigt ögonblick åt att ha gjort så omsorgsfull toalet.

Snart sutto de vid ett bord i den härliga, ljusa matsalen, och kyparen serverade ljudlöst. Helfrid pratade muntert om allt möjligt. Hon hade endast ett svagt minne af lokalens berömda målningar och såg på dem genom lorgnetten. För resten intresserade hon sig för allt och njöt mycket af hela situationen. Aspman var kanske litet tystare än på förmiddagen och säkerligen mera iakttagande gentemot sin vis à vis. Att Helfrids hela person föll honom i smaken, var emellertid tydligt. Han tog knappast ögonen ifrån henne. Och vid strålände godt lynne var han, drack ofta med sin dam, hörde uppmärksamt på hennes lätta prat och

Fortf. å sid. 767.

NORSKE STATSMINISTERN GUNNAR KNUDSEN OMBORD Å SIN LUSTYACHT. Efter oljemålning af Emanuel Vigeland.

Norges statsminister Gunnar Knudsen har i dagarna avslutat en af sina sedvanliga, hvarje sommar återkommande segelturer längs Norges vackra kuststräcka med sin präktiga lustjakt "Terje Vigen". Den berömde norske målaren Emanuel Vigeland, en broder till bildhuggaren, har genom ett utmärkt porträtt förevigat minister Knudsen från en af dessa färder, stående till rors, bistört och i full sjömansmundering mötande atlantvindarnas skärpa och sälla.

Porträttet ger en utomordentlig föreställning om den säkra och öfvade lots statsminister Knudsen är — detta såväl vid lustjaktens som i dessa de stora vanskligheternas år vid stats skeppets roder. Under de 6 år han beklädt sin höga och ansvarsfulla post som norsk regeringschef har mer än en gång hans eminenta statsmannabegåfning på ett för hans land lyckligt sätt gjort sig gällande.

*

Den norske flygaren, premiärlöjtnant Tancred Ibsen, har i dagarna vid en med

Efter porträtt.

NORSKE PREMIÄRLÖJTNANT TANCREDE IBSEN, rekordflygare.

passagerare å Kjellers flygplats företagen flygning satt ett nytt skandinaviskt höjrekord genom att nå den utomordentliga höjden af 5,100 meter. Den högsta höjd som tidigare nåtts är 4,800 meter.

Löjtnant Ibsen är son till f. statsministern Sigurd Ibsen och dennes maka, född Björnson, och sålunda barnbarn till Norges båda allidna stormän inom diktningsområde. Han är endast 25 år gammal och har varit flygare under blott 1 års tid

FRU HARRIET BOSSE SOM BRITTA i film-dramatiseringen af Selma Lagerlöfs "Jerusalem".

Text å sid. 768.

Efter fotografi

Kliché: Bengt Skjerveparre

C. G. L. WICKBOM.
F. d. Bankdirektör. — Wexiö.
80 år 16 aug.*

O. L. KREÜGER.
Konsul. — Stockholm.
70 år 1 sept.*

C. T. NORÉN.
Fabrikör. — Stockholm.
50 år 25 aug.*

A. ROSIN.
Disponent. — Stockholm.
50 år 2 sept.*

C. F. T. NORDSTRÖM.
F. d. Landshövding. — Stock-
holm. 75 år 31 aug.*

J. L. ERNERBERG.
Regeringsråd. — Stockholm.
55 år 20 aug.*

O. U. CRONEBORG.
Kanslerssekreterare. — Stock-
holm. 55 år 31 aug.*

G. LAURELL.
Kapten. — Nyttillråd. verkst.
dir. f. Sv. Verkstadsförening.*

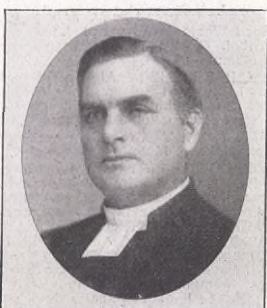
S. A. BREDEBERG.
Kontr.-prost. — Kyrkoherde.
Wirestad. 70 år 27 aug.*

E. M. I. LÅFTMAN.
Prost. Kyrkoherde. — Nora.
75 år 16 aug.*

W. LINDBERG.
Fru. — Göteborg.
70 år 14 aug.*

C. BERGÖ.
Regementspastor. — Stock-
holm. 50 år 16 aug.*

C. A. WAHLBECK.
Fabrikör. Kommunalman. —
Waldemarsvik. — 70 år 25 aug.

A. T. MELÉN.
Distriktmätare. — Linds-
berg. 55 år 30 aug.

K. WETTERGREN.
Agronom. — Strålsnäs.
50 år 28 aug.*

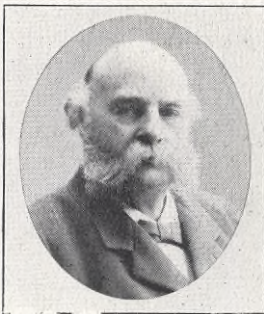

M. MÖLLERSTEN.
Fabrikör. — Stockholm.
50 år 23 aug.

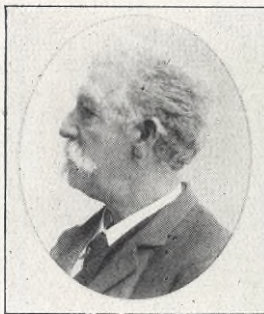
* Data å nästa sida.

J. F. LILLIEHÖÖK †.
F. d. Generalmajor. — Stock-
holm. F. 34. † 20 aug.*

F. L. NORDENADLER †.
Veterinär läkare. — Stock-
holm. F. 42. † 14 aug.

A. BLIXT †.
F. d. Postmästare. — Trosa.
F. 48. † 12 aug.*

B. GLIMSTEDT †.
Ryttm. v. Norrl. drag-reg.
Umeå. — F. 84. † 15 aug.

P. A. BODORFF †.
Kyrkoherae. — Halltorp.
F. 46. † 15 aug.

J. SVANBERG †.
Sekreterare v. K. Teatern. —
Stockholm. F. 52. † 14 aug.*

A. E. ANDERSSON †.
Boktryckare. — Åskersund.
F. 62. † 18 aug.*

N. S. GRÖNFELDT †.
Andre Bibliotek. v. K. B'bl. Fil.
lic. — Stockh. F. 82. † 7 aug.

GUSTAF WICKBOM. Stud. 59, kam.-ex. 61, efter tj.-gör. å här.-skr.- o. landskontor kamrer i Smål. e. bank 64; Jourh. dir. o. styr.-led. i bankens kontor i Wexjö 89—97; styr.-led. i Wexjö ränte- o. kap.-försäkr.-anst. 72—79, i spritbol. 68—10; agent f. brand- o. lifförs. a.-b. Svea 68—12. Led. af dråtselkamm. 66—69.

OSKAR KREUGER. Afg. fr. Göteborg. handelsinst. 63. Inneh. af firman Oscar L. Krüger i Kalmar; bedr. tändsticksaffärer där t. 17 o. är därefter bosatt i Stockholm. På sin tid styr.-led. i Riksbankens afd.-kontor i Kalmar samt Navig.-skolan der. Dansk konsul i Kalmar sedan 86.

CARL NORÉN. Grundt. af wellpappind. i Sverige; inneh. af Stockh. wellpappfabr. o. Malmö wellpappfabr.

AXEL ROSIN. Efter att fr. unga år ha praktiserat i guldsmedslära i in- o. utlandet verkst. direktör f. sv. a.-b. Bernhard Hertz 98; bild. 15 egen engros-affär i gulvvarubranschen v. firma A.-b. Rison o. dess disp. Sedan 13 utg. o. red. af tacktidkr. Guldsmedsposten.

THEODOR NORDSTRÖM. Stud. 61, fil. dr. 69, tf. grufning. i Sala bergsl. 79, tf. bergshauptm. der 81, tf. sekr. i Kommerskoll. 86, tf. kommerseråd 88, kommerseråd o. byråchef 91, gen.-dir. o. chef f. Järnvägsstyr. 97, lands-höfd. i Örebro län 04—11. Led. af Riksd. A. K. 98—05, led. af grufstadskomm. komm. f. lägre tekn. undervisn. Led. af styr. f. Stockh. högsk. 1900—04. Led. af Vet.-akad. dess preses 13; led. af K. Samf. f. utg. af handskr. rör. Skand. hist. Kommand. m. st. K. N. O.

JARL ERNBERG. Stud. 82, jur. kand. 89, v. hfd. 92, fisk. i Svea hofr. 98, ass. der 1900, exp.-chef i Finansdep. 04; hofr.-råd 07, regeringsråd sedan 09. Just. omb.-mannens eftertr. 02—04. Insp. f. Brummerska skolan i Stockholm 10.

OTTO CRONEBERG. Stud. 82, jur. utr. kand. 90, v. hfd. 92, kanslers-sekr. sedan 03. Sekr. h. konst.-utsk. 01—02, i Stockh. läns landstings utsk. 03—15; led. o. sekr. i landstörmskomm. 16—17, i komm. f. behandl. af fråga om s. k. samvetsömma värnpl. sedan 17. V. ordf. i Gust. Adolfsfören. i Stockholm, led. af Mus. akad. förvalt.-utsk., led. af dir. III af Sv. R. korset. Led. af Musik. akad. Landstörmsbat.-chef sedan 13. Utg. "Universitetsstatuter m. m."

GUNNAR LAURELL. F. 80, afg.-ex. fr. Tekn. högsk. V. 03, anst. v. Eydes ing.-byrå 04, v. nedre norra v.- o. v.-byggn.-distr. 05, v. a.-b. Vattenbyggn.-byrån 06—08, hos ing.-firman Unander & Jonson 08—09; konsult. verksamhet 10, anst. v. utbyggn. af Stockh. superfosfatfabr. a.-b., kraftstat. anlägg. v. Ljungafors 11. Res.-uljtn i Fortifik. res. 04, res.-löjtn. 10 löjtn. i v.- o. v.-byggn.-kåren 10, kapten där 18. Från 17 omb.-man i Sv. v.- o. v.-byggnads arbetsgifvarefören. Vid dir. E. Wallgrens afgång nästt. jan. såsom verkst. dir. i Sveriges verksstädsfören. tillträder kapten Laurell denna befattning.

AUGUST BREDBENBERG. Stud. 68, prestex. 72, prestv. s. å., kyrkoh. i Hjortsberga 94, i Wrestad sed. 02, kontr.-pr. 05. Ordf. i komm.-st. 82—87.

EMIL LÅFTMAN. Stud. 61, prestex. 67, kyrkoh. i Bergunda 78, i Ramsberg 90, i Nora stads o. bergsförs. sedan 01. Kontr.-prost 09—16. Utg. bibelbetrakt. samt tidskr.-uppsatser af teol., konsthist. o. arkeolog. inneh. Stadsfullm. v. ordf. 14—17.

WILHELMINA LINDBERG, f. Arenander. Vid makens, red. F. Lindberg, bortgång 90, öfvertog fru L. utgifvandet af den af honom redan 79 började "Göteborgs Adresskalender". På sin tid tog hon det hufvudsakliga arbetet på sin del och deltog alltjämt däri med öfvermåttad energi o. oförtröttad arbetsförmåga. Under hand har kalendern utvecklats i en betydande volym så till omfång som innehåll, ett arbete som ländt dess utgifvarinna t. all heder.

CARL BERGÖ. Stud. 88, prestex. o. folkskollär.-ex. 91, prestv. 92; förtse lärare v. Frimur. barnhus å Kristineberg 94, dess förestånd. 04; jemväl pred. v. Stockh. sjukhem 97—07. Reg.-past. v. Svea art.-reg. 08, v. Svea lifg. sedan 17. Kaplan v. K. M. O., Ridd. Carl XIII-O.

KARL WETTERGREN. Utex. fr. Alnarps landtbl.-inst. 91, arrend sedan Strålnäs säteri. Led. af Komm.-nmd, kyrko- o. skolråd, v. ordf. i komm.-st. ordf. i styr. f. Österg. e. banks afd.-kontor i Boxholm; hed.-led. af ortens skyttefören.

JOHAN (JOHN) LILLIEHÖÖK †. U.-löjtn. v. Vestg.-dals reg. 52, anst. i fransk krigstj. 58—60 o. 64, ord. off. h. Kon. Carl XV 59, adjut. 65; major v. Ner. reg. 75, öfverste o. sek.-chef f. reg. (sedermera Lifreg. t. fot) 82; gen.-major i an 97, afsk. o. gen.-major i res. s. å.

AXEL BLIXT †. E. o. postexp. 74, postmäst. i Trosa 99—15. Musik-in-tress., genomg. Mus. akad. 71—73, utg. ett antal komp. Stadsfullm. 1900—01.

JOHANNES SVANBERG †. Anst. å hand.-kontor t. 80, öfverg. t. scenen som skådespel o. senare som regiss. o. sekr. v. olika teatrar i Stockholm o. Göteborg; kanslist v. K. Operan 96, sekr. 97, t. 08 därjämte sedan 98 kassör. En af stift. af Sv. teaterförb. o. dess sekr. 94—03; en af grund. af Musikhist. museet o. dess förestånd. sedan 99 samt en af stift. af Sv. teaterhist. samf. 12 o. dess sekr. Utg. "Kungl. Teatrar under ett halft sekel 60—1900. Personhistoriska anteckningar".

A. E. ANDERSSON †. Inköpte efter anställn. å Fahlgrenska boktr. i Åskersund detsamma 85 samt öfvertog redig. af Åskersunds tidning; öfverlät affären 03 till bolag hvari A. kvarstod som verkst. dir. Mångårig led. o. v. ordf. i stadsfullm.; e. rådmän fr. innev. år.

Forts. fr. sid. 761.

som kor till kyrkan tjarstgörande kapellet, hvarpå en för tillfället skriven växelsång utfördes mellan dem och en i ett af arkadtonnen placerad kvinnokör. Iklädda full ornat med gyllene skrudar och kräklor tågade därefter de båda biskoparna i spetsen för processionen af prästmän genom arkaderna och samlades framför altarringen, därifrån ärkebiskopen höll invigningstalet och förrättade invigningen.

Senare på dagen ägde den särskilda invigningen af den af kristliga folkhögskolan och Sigtunastiftelsens hospits gemensamt disponerade byggnaden rum och var liksom den föregående förlagd till friluftskyrkan. Folkhögskolans rektor, Manfred Björkquist, lämnade först en redogörelse för byggnadens tillkomst, hvar- efter biskop Eklund höll invigningstalet, börjande med ett tack till alla dem, som arbetat på byggnaden och formande sitt fortsatta anförande till en redogörelse för dess framtida uppgift och ändamål. Elever och pensionärer firade dagen med en kärleksmåltid i det blomsterprydda refektoriet, och allt eftersom kvällen föll på föll också den sedvanliga friden och tystnaden öfver den lilla drömmande och halft medeltidsaktiga staden.

Forts. fr. sid. 763.

skrattade hjärtligt åt hennes lustiga infall. Något samtal öfver allvarliga ämnen hunno de ej med under måltiden; men Helfrid tröstade sig med att de ju hade kvällen för sig.

Vid champagnen blef Aspman pratsammare. Han berättade om sina resor, särskildt om sina intryck från Paris. Ett par gånger berörde han därvid ämnen, som Helfrid ej tyckte om, och ibland antog han en ton, som en smula sårade hennes öra. Hon studsade litet. Var han kanhända en Mefistofeles? Var det hästfoten, som tittade fram? Med säker sällskapstalang återfann han emellertid genast den korrekta konversationens tråd, och Helfrid glömde snart sina farhågor. Men middagen slutade, utan att de kommit sig för med att utbyta ett enda ord i de frågor, hvilka på förmiddagen så intensivt upptagit deras intresse. Det fick väl bli vid kaffet...

Aspman hämtade Helfrids kofta, och de gingo upp på terrassen. En soffa i närheten af trappan var ledig, och där slog de sig ned bredvid hvarandra. Helfrid satt först en lång stund tyst, gripen af den underbara utsikten. Sedan vände hon sig långsamt mot sin följeslagare och tog en cigarrett ur etuiet han räckte henne. Hans ögon mötte hennes... heta, förtärande blickar, som länge tycktes ha hvilat på henne. Hon blef varm och kall under dessa blickar och tände cigarretten omständligt. Vaktmästaren kom med bricka och filter. Helfrid slog i kaffet och försökte skaka af sig det intryck hon nyss fått. Men den glada, fria stämningen ville ej komma tillbaka. Hon blef tämligen enstafvig och lät sin kavaljer ensam sköta konversationen.

Aspman lade ej märke till förändringen i Helfrids väsen. Han skålade och sade henne artigheter, rökte och pratade... om Paris och Wien... och Budapest...

En tidningspojke stannade vid deras bord. Helfrid kom att tänka på sin annons. Hon bad om en bestämd tidning. Det var ju kvällsupplagan? Mycket riktigt, där stod ju hennes bön om angenämt sällskap under Stockholmsvistelsen!

— Det tycks ju stå mycket intressanta saker i bladet, skämtade Aspman. Helfrid läste upp annonsen och anmärkte humoristiskt, att hon själf borde anmäla sig. Aspman brast ut i skratt.

— Ni underskattar den unga damens längtan! Då borde väl hellre jag erbjuda mitt manliga bistånd. Sådana där annonser gå här i staden alltid ut på flirt. Ingen skjuter af en sådan utan att vara hägad på äfventyr. Skål, fru Helfrid!

Återigen den där brännande blicken. Och när hon ställde ned glaset, kände hon en passionerad handtryckning under bordets skyddande kant. Hon lös-

gjorde sakta sina fingrar och ämnade just med ett par ord skingra den villfarelse, hvaruti hennes kavaljer tycktes sväfa.

Då passerade en mörk, fetlagd herre förbi deras bord och hälsade, i det han bra nog indiskret fixerade Helfrid. Med en hastig ursäkt skyndade Aspman bort till honom. De gingo några steg tillsammans och blefvo så stående ett stycke längre bort, lifligt pratande. Helfrid hörde tydligt, hur den fetlagde sade: — Du har tur, du, gamle skämtare! Och så skrat tade de bägge.

Helfrid blossade på sin cigarrett. Hela hennes nöje var fördärfvad, hennes fäststämning bortblåst. Medvetandet om misstaget grep som en iskall hand om hennes hjärta... Således äfven här samma orubbliga sällskapslagar, samma fördomar, samma grofva uppfattning af förhållandet mellan könen... Utanför skrankorna fick ingen gå... murarna fick man ej bryta ned... där utanför fanns tills vidare endast snedvriden erotik...

Mot den klara sommarkvällens skymning såg hon de två herrarnas profiler afteckna sig, såg deras gester och deras cigarrer glimma. Det förekom Helfrid plötsligt, som om de sista dagarnas berusande stämning af frihet förvandlats i smärta, ja började uppgå i längtan efter allvar och plikt. Det slags lifsgladje de två där borta representerade var icke den hon sökte. Nästan ofrivilligt såg hon sig omkring. Hvad var detta? Grinade ej samma själlöshet, samma njutningslystnad emot henne från alla borden rundtomkring?... Märkvärdigt.. hon måste tänka på Gleichmanns teckningar... ett plus af subjekt och ett minus af objekt... men i öfverdriften och genom bristen på personlig fördjupning hemska vrångbilder... människans inre blottadt i oskön lidelse, i omättlig egoism... I det ögonblicket kände hon, att äfven lefnadskonstens expressionism är ful, när färgernas språk eliminerats... att all mänsklig samvaro förlorar sin fägring, när personlig själsadel fattas...

Nu aflagnade sig de bägge herrarna mera. De ville visst hälsa på en gemensam bekant vid ett bord längre bort.

Helfrid lade ned cigarretten. Med ett hastigt beslut stod hon upp och gick mot utgången... nedför trappan... genom vestibulen... ut på gatan. Ödet tycktes gynna hennes flykt. En bil hade just stannat, och en herre höll på att betala chauffören. Nu stod ådonet till Helfrids disposition...

Tio minuter senare befann hon sig ensam på hotellrummet. Svaren på annonsen efter sällskap i Stockholm blefvo aldrig afhämtade, och långt för, än någon väntat, återvände Helfrid till hem och svärfar i den tyska fabriksstaden.

VÄRLDSKRIGET.

Ej heller under den senast gångna veckan har läget på själfva slagfronten utvecklats mot ett i ena eller andra riktningen skönjbart afgörande. Den af ententen den 8 augusti påbörjade offensiven mellan *Ancre* och *Oise*, som i en serie af stormböljor katsats fram mot den tyska järnmuren, har med seg envishet fortsatts. Något tillbakapressande, i omfattning likmätigt med det väldiga återtaget vid *Marne*, har denna senare afdelning i ententens stora, som det nu synes planmässigt ordnade och målmedvetna anfallsplan icke haft till följd.

Efter utjämning af den spetsvinkliga och för tyskarna i längden ohållbara ställningen vid *Montdidier* ha huvudansträngningarna emellertid fortsatt att koncentreras på denna frontsträcka mellan *Chaulnes* och *Soissons*, med upprepade stormningar mot tyskarnas främsta linjer. Under trycket af ett oemotståndligt i stor stil förberedt anfall med eldgifvande

pansarvagnar ha dessa äfven tvingats att retirera mot ny bakom liggande linje utefter nästan hela frontsträckan mellan *Avre* och *Oise*. Den vida bäge, som här slog sig skyddande kring tyskarnas eröfringar, företar nu en starkt affilad, nästan utträdad linje, hvaraf det omstridda *Lassigny* redan fallit och *Roye*, då detta skrives, ligger närmast och starkast hotadt af de fiendliga angreppen.

Som ett understrykande af ententens alivar med denna offensiv infördes den 20 augusti ett nytt led i densamma i och med ett med kraft genomfördt genombrottsförsök mellan *Oise* och *Aisne*. Anfallet, som gick fram på 25 kilometers bred front, företogs af hvita och svarta fransmän i djupa leder, talrikt understödda af pansarvagnar. Trots den betydande insats i material och folk, ententen här gjort, och det oförfärdade mod hvarmed anfallet genomfördes bröts det dock utan alla större resultat samman i tyskarnas främsta och denna gång väl förberedda linjer.

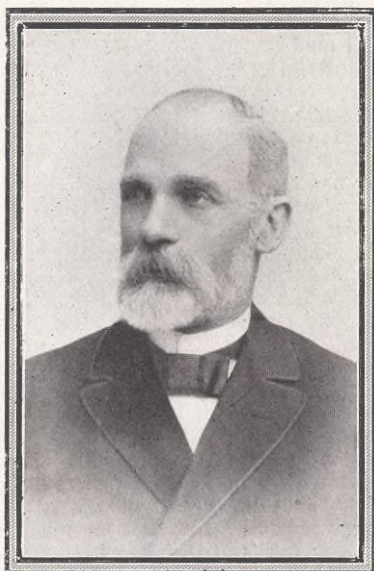
Sedan general *Foch* den 19 juli lyckats rycka ini-

liativet ur centralmakernas händer hotar situationen sålunda att stelna i samma former som förut, ehuru med omvända förhållanden. Det är nu ententens trupper som fräta på tyskarnas starka järnmur, här och där flyttande den några kilometer tillbaka, men utan att dock lyckas slå ut en port i densamma för ett verkligt genom-brott eller än mindre få den att störta samman.

Deras stora, länge förebådade och fruktade offensiv har icke varit vare sig mer eller mindre effektiv än centralmakernas före den. Världen står kort sagt ånyo inför den prövande utsikten att få se den tragiska duellen fortsätta mellan tvenne fiender, som, själva ännu oöfvervunna, skjuta världen till en ödemark omkring sig, innan en tredje och ännu oanad part skall lyckas skilja dem åt.

En af Riksdagens mera kända f. d. ledamöter, hemmansägaren *L. J. Jansson* i Djursåtra afled i sitt hem den 21 aug. efter en längre tids sjukdom.

Med Jansson har en af de borne ledarna för sitt parti, och en af dem, hvilka för-

Efter porträtt.

L. J. Jansson. Skådespelerska.

FÖDD 1840. DÖD 21 AUG.

L. J. Jansson, Djursåtra var under en lång följd af år en af Riksdagens Andra Kam-mares mera framträdande och betydande personligheter.

mått skänka en viss färg och betydhet åt sin politiska gärning, gått ur tiden. Mångsidigt bildad och beläst och en for-mens behärskare som få kunde J. i sitt offentliga framträdande på ett eftertryck-ligt sätt häfda de frågor han satt upp på sitt program, och hvaraf man bl. a. torde erinra hans inlägg mot dödsstraffets afskaffande hans afgjorda motstånd mot proportionalismen och hans kraf, då här-ordningsfrågan var uppe på en reformering af krigslagarna. Utomordentligt klar i sin bevisföring, våttalig och moderat i äfven sina kraftigast föräktade åsikter ägde J. i hög grad den mera framträdande politikerns förmåga att fångsla och öfver-lyga.

Lars Johan Jansson, var född i Versås församling i Skaraborgs län år 1840.

Från ungdomen ägnade sig åt landt-bruk innehade han egendomen Djursåtra Fridhem i sin födelsestrakt.

I det politiska lifvet inträdde han 1894, då han blef ledamot af Riksdagens Andra Kammare för Kåkinds och Gudhems dom-saga. Under de 20 år han tillhörde denna kammare har hans kraft tagits i anspråk för flera olika värf särskildt inom utskotten.

Text till bild å sid. 764.

Vår uppburna skådespelerska fru *Harriet Bossé* har under sommaren begagnat friheten från Dramatiska teatern att för första gången filma och i Nås i Da-larna innehaft hufvudrollen Britta i film-dramatiseringen af Selma Lagerlöfs stora verk Jerusalem, som under direktör Vik-tor Sjöströms regi inspelats för A.-B. Sven-ska Biografteaterns räkning. Det är emel-tertid alldeles icke fru Bossés mening att

för framtiden öf-verge teatern för filmen; höstmåna-derna gästspelar hon i landsorten vid direktör Allan Rydings sällskap och 1 januari 1919 tillträder hon som bekant sitt engage-mang vid Intima teatern i Stock-holm.

DEN Å LJUNG-BYHEDS FLYG-FÄLT FÖR-OLYCKADE AL-BATROSS-MA-SKINEN före och efter katastrofen därvid ing. Hol-mén och löjtnant Åström svårt brännskadades tillfölje bensinex-plosion. Denna maskin var elevernas stolthet. Se föreg. nummer af H. 8 D.

Foto. Blomgren, Klippan.

INNEHÅLL: Godsägaren Adolf Roos (Biografi o. helsidesporträtt). — Docenten Gun-nar Rexius f. — Schackkongressen i Göteborg. — Porträtt och bilder till dagskrönikan. — Världskriget — Veckans porträtt-galleri. — "Ex-pressionism", no-vell af Beatrice Zade.

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.

För Berättelser och Historietter gäller ovlkorligt förbud.